

Budai POLGÁR

2125

A II. kerületi Önkormányzat információs lapja

1993. JÚLIUS 8.

II. ÉVFOLYAM 13. SZÁM

Barlangok, források védelmében

Budapestet okkal-joggal nevezik a források és barlangok városának. A dunai ún. termális (szerkezeti) vonal mentén fakadó meleg és langyos vízű, gyógyhatású forrásokat és hajdani forrásjáraikat, a Rózsadomb hidrotermális barlangjait veszély fenyegeti. A vizek mennyisége csökken, a jórészt felszíni eredetű környezeti szennyezések a források vizének minőségét és a barlangok épségét veszélyeztetik.

1984-ben a Rózsadombon, a József-hegyi kilátó mellett felfedezett, ma 5 km hosszúságban ismert barlang irányította a figyelmet a hévizes eredetű barlangokat fenyegető veszélyekre, illetőleg az e barlangok okozta veszélyhelyzetekre. E barlangok zömének formakincse és ásványvilága nemzetközileg is számon tartott. E páratlan természeti értékeink különös sajátossága az is, hogy egy viszonylag sűrű beépítettségű világáros felszíne alatt fordulnak elő. Budapest közigazgatási határain belül — aminek persze nincs sok köze a természeti határokhoz — eddig kb. száz barlangról szereztek tudomást a szakemberek, s csupán a Rózsadomb eddig megismert nagyobb barlangrendszerének járathossza (alig 12 km² alatt) meghaladja a 23 km-t.

E föld alatti rendszerek komplex vizsgálatát 1984-ben kezdte meg a természetvédelem, és most a PHARE-program pénzügyi támogatásával számottevően felgyorsulhatott a tervezett program megvalósítása.

A kutatók egyebek között választ keresnek arra, hogy miként befolyásolják a barlangok a felszíni építkezéseket, illetve azok miként hatnak a különös természeti értékeket képező, felszín alatti üregekre. De vizsgálat tárgyát képezi az is, mi a helyzet a felszín alatt futó és egyes barlangjártókat harántoló közművezetékkel, azok esetleges, a jelenlegi műszerezettséggel kimutathatatlan meghibásodásaival. Vizsgálják, hogy a barlangokat és a források vízminőségét veszélyeztető, felszíni eredetű szennyezések milyen jellegűek, milyen irányban, milyen intenzitással terjednek. Foglalkoznak annak a megválaszolásával is, hogy pl. egy-egy hosszasan tartó szivárgás vagy kisebb csőtörés mennyiben befolyásolja az állékonyságot, és mi-

lyen hatással lehet mindez a barlangi kitöltésekre.

Nagyító alá tették a téli, elsősorban a talaj gyökérzónáját tönkretévő fagymentesítő sózások föld alatti — sehol másutt még nem kutatott — hatásmechanizmusait is. Kiderült pl., hogy a Lukács és a Komjádi uszodákat is tápláló források fakadási helye fölött „sózsákok” képződtek.

Hatodik éve vizsgálják a felszínről bejutó vizek minőségét, kémiai és bakteriológiai összetételét, amiből kiderült, hogy a kép nem éppen szívderítő. A vizsgálati anyagot 24 állandó barlangi csepegési helyen gyűjtik. A levont tapasztalatokat több helyen már a gyakorlatban is alkalmazták: a Rózsadombon épülő új gázvezetéseket a Természetvédelmi Hivatal előírásai szerint ellenőrző szaglócsövekkel látják el, így megelőzhetik, hogy a föld alatti üregekbe gáz kerüljön.

Természetvédelmi előírások szabályozzák itt a csatornabefektetést is: a nagy átmérőjű gyűjtővezetéseket beton-, illetve kavicságyban, megfelelő sűrűséggel kiépített figyelőaknákkal szabad csak elhelyezni. A barlangi megfigyelések során számos, a felszínen korábban nyomunkövetheletlen vízcsőtörést sikerült felderíteni. Ezek nemcsak a felszíni létesítményeket veszélyeztetik, de óriási mennyiségű ivóvíz folyt el a hegy nyomrában. A szennyeződésre legérzékenyebb térségekben most befejeződött a gyűjtővezetékek kiépítése, immáron nincs akadály annak, hogy az önkormányzat kötelezze az itt lakókat a rákötésre.

Ugyancsak a PHARE-program keretében vizsgálják tovább a barlangi levegő összetételét, dinamikus állapotváltozását, gyógyászati felhasználásának lehetőségeit. Egyes barlangok, illetve barlangjártók kiválóan alkalmasak a környezeti ártalmak okozta légzőszervi betegségek gyógyítására, hiszen a Rózsadomb alatti barlangok egyike-másika — a szennyezett fővárosi légtér dacára — a nyugat-európai szabványoknak megfelelő műtősterilizált levegővel rendelkeznek. A szemlőhegyi barlangban pl. e kutatási program egyik eredményeként immáron beteg gyerekek százai gyógyulhatnak.

A TARTALOMBÓL

- Pályázatok
- Költségvetés-módosítás
- Hidegkúti RRT

**Következő, 14. számunk augusztus 18-án jelenik meg!
Minden kedves Olvasónknak kellemes nyári pihenést kívánunk!**

De az orvostudományokon kívül számos egyéb szakterület számára is szolgáltak újdonságokkal a kutatások. A program keretében végrehajtott Vérhalom téri mélyfúrás tisztázta pl. a Rózsadomb eddig meglehetősen homályos geológiai struktúráját, fejlődéstörténetének fontos mozzanatait. A Lukács-fürdő sarkánál — egy másik fúrás lemélyítése során — 57 fokos gyógyvizet találtak!

A fentebb csak kivonatoltan ismertett kutatásokkal összhangban befejezés előtt áll egy a világon egyedülálló mérőmegfigyelő (monitoring) rendszer kiépítése. Az öt részegységből álló projekt vezetőjének, dr. Tardy Jánosnak a szándéka szerint a nagyszabású mérés-kutatási program keretében olyan műszerek beszerzésére is sor kerül, amelyek nemcsak a budai termálkarszt vizsgálatára, sőt, nem csupán e témakörök céljaira, de más fővárosi környezetvédelmi feladatok elvégzésére is fel lehet használni (pl. nagy érzékenységgű levegőmintavevő, radonométer, ionométer stb.). A kiépítés alatt álló monitoring rendszerre és az eddigi talán legösszetettebb karsztkutatási programra a nemzetközi szakmai világ kiemelkedő figyelmet fordít. Jó esély mutatkozik UNESCO-közreműködés kivívására is. A program befejezését követően, annak szerves kiegészítéseként a teljes dokumentáció publikálását, hazai és külföldi terjesztését is tervezik. A projekt részeként a közelmúltban befejeződött a gellérthegyi sziklakápolna (Szent István-barlang) rekonstrukciója is. A PHARE-program támogatásával, az OTvH irányításával és szervezésében Budapest újabb színfolttal gyarapodott.